

Steluța POPESCU (COBAN)

O candelă a neuitării Părintelui

S.P. – doctor în științe economice, strănepoată a Părintelui Patriarh Teoctist.

Crâmpeie de amintiri la împlinirea a o sută de ani de la nașterea Părintelui nostru Patriarh Teoctist

S-a mărturisit că acolo unde încap iubirea hotarele morții nu pot despărți inimile celor ce sunt uniți în iubirea Mântuitorului și așază pentru veșnicie recunoștința față de darurile primite de la cei plecați dintre noi pe scara personală a virtuților creștine.

Daruri ale personalității Părintelui Patriarh Teoctist au fost și vor fi evocate mereu de cei care l-au cunoscut prin vibrația profundă a trăirii personale a unor momente puternice, devenite peste veacuri clipe de neuitare. Ele nu pot fi așternute pe hârtie decât ca mozaic de duioase amintiri păstrate în memoria inimii acestor mărturisitori.

Cuvintele Domnului Vasile Tărășeanu (Cernăuți) adună parcă într-un buchet crâmpeie ale personalității Părintelui Patriarh Teoctist: „Cu întreaga sa făptură plină de înaltă demnitate arhierescă și jertfelnicie monahală, cu mersu-i apostolic printre mii și mii de credincioși ce așteptau cuvântul lui, smerit și curios, de înțeleaptă povățuire, cu fața-i iradiind lumină precum fețele sfinților din străvechile noastre altare, cu vocea-i blândă și molcomă, învăluită în smirna dragostei de aproapele, după cum ne învață Sfânta Scriptură, cu sufle-

tu-i generos, larg deschis către durerile și necazurile milioanele de români împrăștiați de soartă prin întreaga lume, cu zâmbetu-i încărcat de bunăvoință ce-i înflorește în colțul gurii uneori când ne aflăm în preajma sa, Păstorul sufletelor noastre rătăcite pe drumurile întortocheate ale vieții, Preafericitul Părinte Patriarh Teoctist, Întâistătătorul Bisericii noastre Ortodoxe Românești, a fost și va rămâne în inimile noastre, ale tuturor celor care l-am cunoscut și l-am iubit, ca un adevărat părinte, grație înaltelor calități duhovnicești și Harului cu care a fost investit de la naștere de către Mântuitorul nostru Iisus Hristos, pe care l-a slujit cu vrednicie apostolică multe decenii la rând”.

Părintele patriarh a îngăduit mult și a iubit mult. La puțin timp de la ziua sa aniversară, 2002, avea să rostească un cuvânt de mare profunzime: „Foarte greu este să ierți. Dar a ierta înseamnă a-ți jertfi persoana interioară, mândria, iar acesta este darul cel mai plăcut în fața lui Dumnezeu... Eu nu am suferit niciodată despre ce s-a spus despre mine. Eu sufăr însă de sufletul credincioșilor care au suferit o viață întreagă, ca martori ai vieții mele. Mă doare inima pentru durerea lor. Dar, din durere, în orice, se ivește virtutea. Și am văzut din copilăria mea că iertarea rodește bunătate. Trebuie o ofrandă din partea noastră [...], iar pentru iertare trebuie să postim, să facem bine. [...] Se cere astfel o restituire ca ceea ce nu putem împlini să împlinească faptele noastre...”.

Recunoștința, neuitarea față de părinți, frați, surori și față de cei care l-au ajutat în devenirea sa au fost mărturisite de-a lungul întregii sale vieți, prin gânduri și fapte: „Cum aș putea să nu-mi arunc privirile minții la tulpina obârșiei mele trupești, din preajma Botoșanilor, la părinții mei țărani săraci și neștiutori de carte... Amintirea lor duioasă, cu pozoabe sufletești ce nu se oflesc niciodată, cu truda lor jertfelnică de a crește fără nicio vătămare copiii, singura lor zestre și unicul scop al vieții lor grele, va rămâne pururea vie. Palmele și picioarele lor bătătorite [...] lumina vieții mi-au fost și de aceea nu voi înceta cu buzele inimii să le sărut mâinile pururea [...], cu aceeași căldură filială, ca și atunci când plecam sau veneam de pe drumul școlii sau al seminarului” (*Prea Fericitul Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, Album, Sfânta Arhiepiscopie a Bucureștilor, 1996*).

Iar memoria vie a tuturor credincioșilor și părinților din sfintele mănăstiri avea să o mărturisească din nou, în septembrie 2005, la mă-

năstirea Vorona: „[...] la vârsta mea și la responsabilitatea mea, câtă recunoștință trebuie să am eu și câtă prețuire trebuie să arăt eu preoților și credincioșilor, părinților care, de atunci, de la Părintele Ghedeon Venciuc, au sfințit pământul românesc prin înnoirea sfintelor biserici și a sfintelor mănăstiri...”

Gesturi de mare noblețe sufletească, de neuitare și recunoștință ale Părintelui Patriarh Teoctist pentru cei pe care i-a cunoscut și influențat devenirea, pentru timpuri de mare luare-aminte, ca și pentru bătrânii satului, sunt mărturisite prin cuvintele Părintelui Mihai Mărgineanu în lucrarea *Urme în eternitate. Mitropolitul Teoctist al Moldovei și Sucevei*, Doxologia, Iași, 2010.

„Începând cu vara anului 1976 [...] mergeam la mănăstirea Cetățuia seară de seară. Odată cu venirea sezonului rece apărea în strană, în fiecare seară, un părinte. Intra discret, neobservat, se închina smerit, se așeza în strană și acolo rămânea ca o statuie gânditoare, cu fruntea plecată și cu privirea departe de veacuri.

Pentru noi, acest părinte era o apariție oarecum exotică: mic de statură, gârbov, cu capul plecat, mereu nemișcat cu fața spre altar. Aveam să înțeleg mai târziu că el era „grădinarul” mănăstirii. Decretul din 1959 l-a scos afară din pustnicia sa de lângă Sihăstria Voronei și singura lui șansă pentru a putea rămâne prin preajma vieții monahale fusese să se strămute la Iași și să lucreze ca personal civil la mănăstire. Deși purta povara a opt decenii de viață, din zorii zilei până târziu în noapte stătea aplecat asupra straturilor pe care le îngrijea cu un devotament admirabil. Era „Liturghia” lui zilnică. Spatele-i încovoiat nu era semn de boală, ci exprima jertfa sa care cu atâta dăruire o aducea Domnului. Nu locuia în mănăstire. Lumea nu îl cunoștea. Avea o cămăruță sărăcăcioasă, lângă grajdul vitelor, nefiind înregistrat oficial ca viețuitor al mănăstirii. Nici nu cerea mai mult. Bucuria lui că putea să slujească Domnului, în felul acesta, cu totul personal, i se citea pe chipul senin și mereu zâmbitor. Nu l-am văzut niciodată trist. Se recomanda simplu, „Ioachim, păcătosul”.

Toamna anului 1977 a adus prima vizită la Mănăstirea Cetățuia a Arhiepiscopului Teoctist, proaspăt instalat ca Mitropolit al Moldovei și Sucevei. Era seara unei zile obișnuite de peste săptămână. Slujba era pe terminate. A intrat, s-a închinat smerit, într-o tăcere străină de alaiul

și imnul care se intonează în astfel de momente. S-au aprins luminile în toată biserica. Îl priveam fascinați și emoționați. Ne-a rostit câteva cuvinte cu glasul-i lin, ușor melodios. Apoi a cerut părintelui stareț Mitrofan să cheme la biserică pe toți viețuitorii mănăstirii. Eram în biserică doar o mână de oameni împreună cu părinții călugări. „Dar sunt toți aici, la slujbă”, a replicat părintele Stareț Mitrofan. „Lipsește unul, mai vezi și la gospodărie”, a insistat Mitropolitul cu un aer atotștiutor. După alte câteva minute de dialog al celor prezenți cu „Înaltul”, a sosit, în hainele-i ponosite, și Părintele Ioachim. În momentul când Părintele Ioachim a intrat în biserică, Părintele Teoctist nu și-a mai dezlipit privirea de la el, s-a dus direct la el și, privindu-l îndelung, l-a întrebat: „Mă cunoști?”. Părintele, cu o sclipire scurtă, uitându-se la ierarh, a privit din nou în jos, așa cum făcea de obicei, și a spus: „Da, părinte!”. Și atunci Părintele Teoctist a vorbit despre acest om minunat despre care mai nimeni nu știa nimic: „Vedeți, omul acesta a fost primul meu îndrumător duhovnicesc când eram copil, și mai mult, chiar m-a ajutat cu bani atunci când am plecat să studiez la seminar. El a rămas în pustnicia lui de lângă Sihăstria Voronei, eu am plecat la școli, dar nu voi uita niciodată binele pe care mi l-a făcut. Pentru el am venit acum aici, la mănăstire. Vezi, nu te-ai ostenit zadarnic...”, i-a spus cu zâmbetu-i senin și plin de familiaritate.

Dincolo de strălucirea din priviri, acest frumos gest de recunoștință a făcut să strălucească și mai mult frumusețea caracterului acestui luminos ierarh.

Alt moment se leagă de începuturile activității mele ca preot paroh la parohia Prisăcani... În parohie, conform unui decret ceaușist, urma să demolez biserica existentă, monument istoric, iar din materialele rezultate din demolare să construiesc o biserică în afara satului, lângă cimitir. Prin jertfa a patru familii, prin curajul comunității am început trasarea. Încă nu terminasem trasarea axelor zidurilor bisericii când a venit Părintele Mitropolit Teoctist care, știind cât m-am luptat pentru o amplasare corespunzătoare a noii biserici, mulțumit că nu demolăm biserica veche, ci acționăm cum era mai bine pentru sat și pentru Biserică, în mod discret m-a încurajat, zicându-mi: „Să îți ajute Dumnezeu să duci la bun sfârșit această lucrare”. Apoi repede și-a mutat privirea de la mine către unul din bătrânii satului care privea cu admirație spre

mitropolit. S-a apropiat de el, l-a privit îndelung și l-a întrebat: „Mă cunoști?”. „Da, Părinte, i-a răspuns omul, Vă cunosc!”. „Ce vremuri erau și atunci”, a continuat ierarhul. „Grele vremuri, Părinte!”. Și omului i-au dat lacrimile pe obraz.

Pornind de la acel dialog fugar, aveam să aflu mai târziu din gura lui Moș Ion și apoi a mai multor bătrâni una din cele mai zguduitoare istorisiri ale dramaticelor momente prin care a trecut satul Prisăcani:

„Era în anul 1947, după ce mai bine de un an de zile din cerul de deasupra satului nostru nu a căzut nicio picătură de ploaie. Oamenii se hrăneau cu rădăcini și cu papură uscată. O suferință surdă ne copleșea. De pe toate ulițele, aproape zilnic, cu lacrimile pe obraz, lunecau spre cimitir sicriile cu cei morți din cauza foamei. Câțiva creștini mai plini de speranță făcuseră o cerere, ca Sfânta Mitropolie să trimită și pe Valea Prutului, în procesiune, moaștele Sfintei Parascheva. Doar s-o îndura Dumnezeu să ne ude pământul cu binecuvântarea ploilor Sale. Era în ziua de 27 mai, pe o arșiță pătrunzătoare... Până și sufletele în noi ardeau. La Prisăcani moaștele au ajuns aproape de miezul zilei. Tocmai se încheiase Sfânta liturghie. De jur-împrejur se așternuse un imens covor de lume plecată cu fața la pământ. Lacrimile sfârâiau peste tot pe pământul fierbinte. Chiar și preotul nostru plângea, murmurând «Poporul, acum ți-ai adus aminte de Dumnezeu». Nu mai văzusem în satul nostru niciodată asemenea mulțime de popor și atâția preoți. S-au început rugăciunile, iar părintele care ne-a adus în sat sfintele moaște, stând în genunchi, smerit și rostind rugăciunile rar și cu multă simțire, ne îndemna parcă pe toți să ne rugăm mai stăruitor la Dumnezeu. Era tânăr, înalt, cu fața senină și blândă. Femei și bărbați, copii și bătrâni plângeam, deopotrivă, înfricoșați de seceta care făcuse ravagii în satul nostru. Dar n-am ajuns la jumătatea slujbei, că a și venit un nor de ploaie mic cât un bănuș pe cerul arzător. Și norul a crescut atât de repede încât, înainte de încheierea rugăciunii, deja a început să plouă. Pe măsură ce slujba se apropia de sfârșit, ploaia se întetea; niciodată n-am trăit mai intens bucuria picăturilor ce ne veneau din cer, semn al binecuvântării lui Dumnezeu pentru pământul însetat. Ploua torențial, cu găleata. Ploua și în ochii oamenilor: picăturile de ploaie se întâlneau cu lacrimile de bucurie. Apoi racla cu moaștele Sfintei au fost duse în biserică unde s-a încheiat slujba. Mulțimea însă a rămas în ploaie. Ni-

meni nu cuteza să plece. A plouat cu găleata vreme de două ceasuri neîntrerupt. În cele din urmă, atunci când ploaia s-a mai potolit, moaștele Sfintei Parascheva au fost purtate către Iași, cu un scurt popas în dreptul casei parohiale unde preotul paroh a invitat pe părintele arhimandrit, însoțitor al moaștelor, să îi binecuvânteze casa. În cele câteva zeci de minute, cât a durat popasul, de pe ulițele satului oamenii au alergat în grabă cu puținele provizii de brânză, miere sau ouă pe care le mai aveau, vrând să le ofere părintelui ca gest de mare recunoștință. Dar părintele ne-a muștrat cu blândețe, zicând: «Oameni buni, duceți înapoi acasă ofrandele. Sfânta Parascheva nu așteaptă hrană, ci inimă bună, viață curată, credință nestrămutată, ca nu cumva păcatele noastre să ne aducă iarăși alte vremuri grele»”.

În amintirea acelei zile, până astăzi dăinuie monumentul din fața bisericii vechi, ce încearcă să cuprindă în puține slove tot ceea ce minunea Sfintei Parascheva a scris adânc în sufletele acelor creștini. Tânărul arhimandrit de odinioară revenise acum în satul Prisăcani – era chiar Mitropolitul Teoctist. Nu l-au uitat bătrânii satului, dar nici el nu i-a uitat, ci mereu i-a purtat în inima sa. Această tainică legătură pecetluită cu rugăciune la vreme de suferință a fost lucrătoare mereu și pe tot parcursul evoluției lucrărilor din șantierul bisericii, ierarhul Teoctist, atât ca Mitropolit, cât și apoi ca patriarh acordând toată atenția ca lucrările să aibă o frumoasă finalitate.

Este greu să îți imaginezi cum Patriarhul României, venind în vizită din București la Iași, merge să vadă biserica în construcție din Prisăcani, iar acest lucru l-a făcut de două ori. Pot oare cuvintele să exprime recunoștința preotului și a ostenitorilor pe care i-a încurajat atât de mult la vreme de încercare?

Fie ca bunul Dumnezeu să îl rânduiască pe Părintele nostru Patriarh Teoctist în cetele sfinților, iar noi ne plecăm genunchii la mormântul lui, păstrând nestinsă candela neuitării lui întru veșnica sa pomenire.